

SkOF på Södra Jylland 21 – 23 oktober 2005

Oh! Ah! Fantastiskt! De nöjda utropen från SkOFs Jyllandsresenärer hördes i takt med stararnas luftpiruetter över vasshavet. I enorma flockar böljade stararna upp och ner, fram och tillbaka, förtätades till halva flockstorleken när en rovfågel jagade och brusade ur en halv miljon stämmor när de lyfte samfällt ur vassen.

Efter en lång bilresa tvärs igenom Danmark med stopp bara för matsäckslunch och mycket god chokladkaka på ett litet värdshus stod vi i regnet vid målet för vår resa: ett enormt vasshav i den allra sydligaste delen av Danmark och väntade på de mängder av starar som varje kväll samlas för gemensam övernattnig. Först kom grupper om några tiotal, sedan allt större grupper och till slut flockar som förmörkade himlen – ”sort sol” som fenomenet är känt som för många danskar. Det är större än vad tranorna i Hornborgasjön är för svenskar – något man måste uppleva minst en gång i livet. Under den korta dryga timmen vid vassen fick vi oss till livs mången intressant kunskap från vår danske guide Iver Gram. Han tyckte inte vi skulle deppa över det regn som börjat falla för nästan första gången på hela hösten – stararna har blivit tvungna att söka föda allt längre bort eftersom födan inte är tillgänglig när marken är så torr som den varit under hösten. Det blev stora uppflog när blå kärrhök och duvhök jagade och Iver beskrev hur stararna betedde sig olika beroende på vilken rovfågel som jagade. I den tilltagande skymningen kunde vi se hur starar tyngde ner vasstråna så att det bildades en mörk matta.

Lördagen, den enda heldagen, måste utnyttjas väl! Efter en omfattande frukostbuffé drog vi i fält med smarriga madpakker från vandrarhemmet. Vid Rickelsbüller Koog strax innanför kusten på gränsen till Tyskland där vi, med bilarna som regnskydd i det totalt exponerade landskapet, i omgångar mellan regnskurarna tittade igenom skarorna av kärrensäppor, storspovar, andra vadare och änder. Några små flockar av skedänder och stjärtänder skymtade. En flock på 24 berglärkor sjöng förstrött medan de sökte föda i gräset. Fåglarna som syntes från det enda gömslet i området avverkades snabbt och det var betydligt mer intressant att titta åt andra hållet, där Michael i rask takt jobbade fram havsörn, pilgrimsfalk och en mycket underligt tecknad rovfågel som satte myror i huvudet på gruppen som gissade på allt från smutsgam till brun kärrhök. Det var dock en ljus ormvråk, som så ofta ger lite krydda åt fågelskådningen genom att vara svår att artbestämma. Havsörnen var en vacker ungfågel jämnt tecknad i mörkbrunt. Enstaka låga träd vid gömslet härbärgerade några kungsfåglar. Här finns både grå och svart kråka och alla svarta kråkfåglar blev genast intressantare.

Fåglarna följde det tillbakadragande tidvattnet och flockarna sinade alltmer. Längre norrut på Ballums ängar innanför Rømø var gräset grått av vitkindade gäss och ett mummel som av avlägsna gläfsande hundar hördes hela tiden. Vi hade hört att det skulle finnas 6-7 rödhalsade gäss bland 40 000 vitkindade, så det var bara att börja leta. Det fanns även gott om änder och vadare att sysselsätta sig med. En ung pilgrimsfalk bjöd på en fin uppvisning när den jagade bland änderna och lyckades ta en av 10 000 bläsander men verkade inte riktigt veta vad den skulle ta sig till med den präktiga matbiten utan lämnade den på stranden. Michael hittade två flamingoer som var av fel ras för att vara felflugna européer utan var snarare parkrymlingar. 5000 gravänder i medljus är väldigt granna och knappt 1000 skärfläckor klart njutbara.

Jan O myntade uttrycket: ”Hvornår regner det på Jylland? – Hvergang!” Regnet avtog dock och Rømø bjöd på prutgäss samt några nya vadararter såsom ros Karl och större strandpipare

på nära håll. På en sandstrand studerade vi mer vinddrivna strandfarkoster än fåglar som var hopplöst långt borta i lågvattnet.

På bron till Rømø finns parkeringsfickor lämpligt placerade och vi stannade vid några och kunde se vadare på nära håll. Nu på sena eftermiddagen var tidvattnet på väg in och fåglarna strömmade in mot kusten. Vi skådade allt vi orkade tills det var dags att åka till Aventoft för att natta stararna igen, huvudattraktionen med resan.

Stararna strömmade till mot bakgrund av en vackert färgad solnedgångshimmel och Jan E såg mycket nöjd ut där han stod beredd med sitt stora teleobjektiv. En blå kärrhök syntes på avstånd men störde inte fåglarna nämnvärt som idag flög direkt och satte sig i vassen under ett brusande tjatter och den mörka mattan av starar växte. De hade lite svårt att komma till ro och flyttade sig hela tiden, till synes för att få en bättre plats. Precis som Iver förutsagt, att det efter ett par nätter på samma ställe var dags att byta sovplats. Middag i centrala Tønder på en mysig restaurang.

På begäran förfrukostbesök hos stararna. Det är alltid fint att vara ute i gryningen och här var det en väldigt speciell stämning med det tilltagande bruset från stararna och en väldisciplinerat tyst grupp som lyssnade till rödhaken från buskagen bakom oss, gärdsmygens smatter från vassen och tjattrade koltrastar från de närbelägna villatradgårdarna. Stararna flyttade sig successivt tillbaka till den ursprungliga sovplatsen och vi kunde se dem på nära håll, leta rosenstare och upptäcka en lysande vit stare bland alla mörka. Några flög först, sedan lyfte resten och flög raskt mot de nu blöta markerna med lättillgänglig föda.

Efter frukost återbesök på Ballums ängar i härligt ljumt höstväder där pilgrimsfalken var kvar och Anita L, medan vi andra var upptagna av att leta rödhalsade gäss eller diskutera kamerautrustning, jobbade intensivt med en till synes bar jordplätt och hittade 36 berglärkor! På ett fält stod 1000 tofsvipor och lika många gyllene ljungpipare, svåra att se mot den nyplöjda jorden.

Som en avskedsgåva flög sex mindre sångsvanar över när vi gjorde oss klara för hemfärd.

Artlista:

- 1 Knölsvan *Cygnus olor* Totalt 20
- 2 Mindre sångsvan *Cygnus columbianus* 6 överflygande Ballums ängar
- 3 Bläsgås *Anser albifrons* 5 Ballums ängar
- 4 Grågås *Anser anser* 100 Ballums ängar
- 5 Vitkindad gås *Branta leucopsis* 20 000 Ballums ängar
- 6 Prutgås *Branta bernicla* 500 Rømø
- 7 Gravand *Tadorna tadorna* 6000 Ballums ängar
- 8 Bläsand *Anas penelope* 10 000 Rickelsbüller Koog och Ballums ängar
- 9 Kricka *Anas crecca* 25 Ballums ängar
- 10 Gräsand *Anas platyrhynchos* 100 Ballums ängar
- 11 Stjärtand *Anas acuta* 300 Rickelsbüller Koog och Ballums ängar
- 12 Skedand *Anas clypeata* 500 Rickelsbüller Koog
- 13 Brunand *Aythya ferina* 3 Rickelsbüller Koog
- 14 Vigg *Aythya fuligula* 3 Aventoft
- 15 Ejder *Somateria mollissima* 50 Rømø
- 16 Knipa *Bucephala clangula* 10 Rickelsbüller Koog
- 17 Fasan *Phasianus colchicus* Enstaka
- 18 Smådopping *Tachybaptus ruficollis* 10 Ballumslussen
- 19 Skäggdopping *Podiceps cristatus* 3 Ballums ängar
- 20 Storskarv *Phalacrocorax carbo* 50 Rickelsbüller Koog
- 21 Gråhäger *Ardea cinerea* 10 Rickelsbüller Koog och Ballums ängar
- 22 [Mindre flamingo *Phoenicopterus minor*] 2 Ballums ängar
- 23 Havsörn *Haliaeetus albicilla* 1 juv. Rickelsbüller Koog
- 24 Blå kärrhök *Circus cyaneus* 3 Aventoft
- 25 Duvhök *Accipiter gentilis* 1 Aventoft
- 26 Sparvhök *Accipiter nisus* 1 Aventoft
- 27 Ormvråk *Buteo buteo* 5 Längs vägarna 1 ljus Rickelsbüller Koog
- 28 Fjällvråk *Buteo lagopus* 3 Ballums ängar
- 29 Tornfalk *Falco tinnunculus* 10 Längs vägarna
- 30 Pilgrimsfalk *Falco peregrinus* 1 Rickelsbüller Koog, 1 juv. Ballums ängar
- 31 Rörhöna *Gallinula chloropus* 10 Ballumslussen
- 32 Sothöna *Fulica atra* 10 Ballums ängar
- 33 Trana *Grus grus* 8 överflygande Ballumslussen
- 34 Strandkata *Haematopus ostralegus* 1000 Ballums ängar
- 35 Skärfläcka *Recurvirostra avosetta* 1000 Ballums ängar
- 36 Större strandpipare *Charadrius hiaticula* 5 Rømø
- 37 Ljungpipare *Pluvialis apricaria* 1000 på flera fält
- 38 Kustpipare *Pluvialis squatarola* 100 Rickelsbüller Koog
- 39 Tofsvipa *Vanellus vanellus* 1000 på flera fält
- 40 Kustsnäppa *Calidris canutus* 50 Vägen till Rømø
- 41 Kärrsnäppa *Calidris alpina* 5000 Rickelsbüller Koog
- 42 Enkelbeckasin *Gallinago gallinago* 100 Rickelsbüller Koog
- 43 Myrspov *Limosa lapponica* 2 Vägen till Rømø
- 44 Storspov *Numenius arquata* 500 Rickelsbüller Koog och Ballums ängar
- 45 Svartsnäppa *Tringa erythropus* 10 Rickelsbüller Koog
- 46 Rödbena *Tringa totanus* 20 Rickelsbüller Koog
- 47 Gluttsnäppa *Tringa nebularia* 20 Rickelsbüller Koog
- 48 Roskarl *Arenaria interpres* 20 Rømø

- 49 Kustlabb *Stercorarius parasiticus* 1 Ballums ängar
 50 Skrattmåsar *Larus ridibundus* Allmän
 51 Fiskmåsar *Larus canus* Allmän
 52 Gråtrut *Larus argentatus* Allmän
 53 Havstrut *Larus marinus* Mindre allmän
 54 Tamduva *Columba livia* 10 i städer
 55 Ringduva *Columba palumbus* 10 Längs vägarna
 56 Turkduva *Streptopelia decaocto* 10 I flera städer
 57 Sånglärka *Alauda arvensis* 20 Över fälten
 58 Berglärka *Eremophila alpestris* 24 Rickelsbüller Koog, 36 Ballums ängar
 59 Ängspiålar *Anthus pratensis* 20 På fälten
 60 Skärpiålar *Anthus petrosus* 2 Vägen till Rømø
 61 Sædesårla *Motacilla alba* 3 Längs vägen
 62 Gårdsmyg *Troglodytes troglodytes* 1 Aventoft
 63 Rødhake *Erithacus rubecula* 2 Aventoft
 64 Koltrast *Turdus merula* 5 bl. a. Aventoft
 65 Rødvingetrast *Turdus iliacus* 3 Ballums ängar
 66 Kungsfågel *Regulus regulus* 2 Gømslet Rickelsbüller Koog
 67 Talgøxe *Parus major* 3 Tønder
 68 Nøtskrika *Garrulus glandarius* 1 Längs vägen
 69 Skata *Pica pica* Allmän
 70 Kaja *Corvus monedula* Allmän
 71 Råka *Corvus frugilegus* Allmän
 72 Kråka *Corvus corone* Allmän, såväl grå som svart
 73 Korp *Corvus corax* 1 Längs vägen
 74 Stare *Sturnus vulgaris* 400 000 Aventoft
 75 Pilfink *Passer montanus* 10 Tønder
 76 Bøfink *Fringilla coelebs* 1 Aventoft
 77 Bergfink *Fringilla montifringilla* 1 Aventoft
 78 Grønfink *Carduelis chloris* 15 Aventoft
 79 Steglits *Carduelis carduelis* 2 Aventoft
 80 Gråsiska *Carduelis flammea* 3 Aventoft
 81 Sävsparr *Emberiza schoeniclus* 5 Aventoft

Ann Mari Thorner

Deltagare:

Margit Anderberg	Lund
Jan och Barbro Oscarson	Falsterbo
Flemming och Christina Sørensen	Stockamøllan
Erik Bergkvist	Høør
Magnus Magnusson	Lund
Michael Johansson	Borås
Anita Melin	Stockholm
Anita Ljungberg	Svaløv
Jan Elmelið	Høør

Reseledare:

Ann Mari Thorner	Torna Hållestad
------------------	-----------------